

οι φίλοι του μουσείου

Έτος ιδρύσεως 1978

Τριμηνιαία έκδοση των Φίλων του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

Φώτο: Μαρίνα Μακρίδου - Μαλλούχου

Θα αναφέρω κάτι που δεν είναι στοιχείο αυτής της εκδρομής μόνο, αλλά όλων των εκδρομών του Μουσείου: Είναι αυτή η άνεση, με την οποία εκτελείται το πρόγραμμα χωρίς να σε στραγγαλίζει, είναι οι καλές και σοβαρές ξεναγήσεις που γίνονται, είναι οι άνθρωποι με τα κοινά ενδιαφέροντα, είναι τέλος αυτό το «κάτι» που σου μένει και λες: «Μπράβο, άξιζε τον κόπο, θα ξαναπάω».

Έβρος-Σαμοθράκη

Ημερολόγιο εκδρομής Παρασκευή 28 Μαΐου

Συγκέντρωση στο Δυτικό Αεροδρόμιο στις 5. Όλοι καταλάβαμε ότι το πρόγραμμα εννοούσε 5 το πρωί. Μόνο η Βάσω και ο άντρας της νόμισαν ότι ήταν για τις 5 το απόγευμα και έχασαν την εκδρομή.

Λυπηθήκαμε όλοι. Εγώ περισσότερο, γιατί αν ήταν η Βάσω μαζί μας, πιθανόν να έγραφε εκείνη το ημερολόγιο, που το έχει ξανακάνει.

Στο οικοτουριστικό Κέντρο της Δαδιάς μάς περίμενε πρωινό, για να ξεκινήσει σωστά η μέρα, είδαμε ένα καλογουρισμένο και πολύ κατατοπιστικό βίντεο, σχετικά με τα είδη πουλιών που ζουν ή περνούν από

Το τεύχος εκδίδεται απο δωρεές στη μνήμη Αριστεΐδη Πηλαβάκη

τον βιότοπο της Δαδιάς και ειδικά για τα διάφορα είδη γυπών και τις διατροφικές τους συνήθειες.

Μας έκανε εντύπωση πόσο σοφά η φύση έχει φροντίσει για την ισορροπία της, όταν μάθαμε ότι 4 είδη γυπών τρώνε τα διάφορα μέρη του ψοφιμιού, μέχρι και τα κόκαλα. Με ένα πουλμανάκι ανεβήκαμε στο «παρατηρητήριο», (φώτο 1) όπου υπάρχουν τηλεσκόπια και κυάλια και βλέπεις την ταϊστρα των πουλιών, δηλαδή το μέρος όπου βρίσκεται το ψοφίμι, και εκεί γύρω μαυρόγυπες, όρνια, ασπροπάρηδες και γυπαετούς να περιμένουν τη σειρά τους για να φάνε αυτό που έχουν ταχθεί από τη φύση: Είδαμε και από πολύ κοντά ένα μαυρόγυπα και ένα όρνιο (φώτο 3) που είναι τραυματισμένα.

Στις 12 αναχωρήσαμε για Αλεξανδρούπολη και στις 3,30 με φεριμπότ για τη Σαμοθράκη. Φτάσαμε στην Καμαριώτισσα και εγκατασταθήκαμε στο ξενοδοχείο ΑΙΟΛΟΣ, σε μια ήσυχη και ωραία θέση.

Στις 8,30 μαζευτήκαμε όλοι στο σαλόνι του ξενοδοχείου, όπου αλληλογνωριστήκαμε. Αυτό βοηθάει πολύ στη δημιουργία άνετων σχέσεων ανάμεσά μας. Μετά παίξαμε το 1ο μέρος του παιχνιδιού «ο μυστικός μου φίλος». Το 2ο μέρος θα παιχτεί την Κυριακή το βράδυ.

Σάββατο 29 Μαΐου

Σήμερα περάσαμε καταπληκτικά. Στις 9,30 αναχωρήσαμε για το Ιερό των Μεγάλων θεών και το Μουσείο. Το Ιερό βρίσκεται σε μια εξαιρετική τοποθεσία. Τα ερείπια απλώνονται σε πολύ μεγάλη έκταση. Καθόλου περίεργο που στην εποχή της ακμής τους οι

επισκέπτες ήταν πρόθυμοι να μυηθούν στη μυστηριακή λατρεία των θεών. Αφού και εμείς, επηρεασμένοι από το χώρο και κυρίως από την πολύ καλή ξενάγηση του αρχαιολόγου, **κ. Δημήτρη Μάτσα**, παρ' ολίγο να μυηθούμε στα Καβείρια Μυστήρια. (φώτο 4 και 9)

Η ξενάγηση είχε σχεδόν τελειώσει, η Θεώνη δίνει μια και κατεβαίνει τρία σκαλιά μαζί, πόνεσε, αλλά πιο πολύ φοβήθηκε, όπως όλοι μας. Γύρω στη μία, γραμμή για τον καταρράκτη του Φονιά. (Φώτο 8) Φαίνεται πως οι φονιάδες ασκούν μια ακατανίκητη γοητεία στους ανθρώπους, αλλιώς δεν εξηγείται γιατί όλοι αποφασίσαμε να θυσιάσουμε το μεσημεριανό φαγητό και να περάσουμε όλο τον διαθέσιμο χρόνο κοντά του.

Γάργαρα νερά, πανύψηλα πλατάνια, μονοπάτι δίπλα στα νερά και σε 45 λεπτά βρεθήκαμε στην πρώτη βάθρα, δηλαδή μια βαθιά λαγκούνα, μέσα στην οποία έπεφτε το νερό που κατεβαίνει από το Σάο με ορμή, σχηματίζοντας έναν ωραίο καταρράκτη. Το θέαμα και το τοπίο ήτο υπέροχα. Μερικοί πιο τολμηροί, ανέβηκαν από ένα αρκετά επικίνδυνο μονοπάτι μέχρι τη δεύτερη βάθρα. Μπράβο τους!

Το απόγευμα μπήκαμε στο λεωφορείο και φουλαριστοί για τη χώρα, την πρωτεύουσα του νησιού, για να απολαύσουμε το ηλιοβασίλεμα από το Κάστρο. Το χωριό είναι γραφικό. Υπήρχαν κεντράκια με θέα, όπου πολλοί ήπιαν τα ουζάκια τους. Το πραούστι, ντόπιο γλυκό, έδωσε λαβή σε πειράγματα.

Φύγαμε από τη Χώρα για τον Προφήτη Ηλία, ένα ονειρεμένο χωριό για να φάμε κατσικάκι ψητό, σπεσιαλιτέ της

Σαμοθράκης. Τα κατσίκια στη Σαμοθράκη έχουν ασυλία, γυρίζουν όπου θέλουν, τρώνε ό,τι θέλουν, είναι ημιάγρια και νόστιμα.

Κυριακή 30 Μαΐου

Σήμερα φυσάει, έχει κύμα και όλοι εδώ μας λένε να αποφύγουμε το γύρο του νησιού με καΐκι. Καΐκια δεν ταξιδεύουν, αλλά ας είναι καλά τα Datsun. Με το λεωφορείο λοιπόν μέχρι το Λάκωμα και από εκεί στην Παχιά Άμμο με φορτηγό Datsun, (φώτο 6) γιατί ο δρόμος δεν είναι καλός, έ, λοιπόν, αυτή η απόφαση ήταν το «κλου» της εκδρομής. Το φορτηγό έγγραφε φαρδιά πλατιά «Μεταφέρονται ζώντα ζώα». Πεθάναμε στα γέλια.

Αλλά τι καρότσα! Στρωμένη με χαλιά και κουρελούδες. Και μια σκαλίτσα για να ανεβούμε άνετα. Πολυτελείας πράγματα δηλαδή. Τα γέλια και το κέφι που επικράτησε δεν περιγράφονται. Τα πειράγματα έδιναν και έπαιρναν, ούτε καταλάβαμε πότε φτάσαμε στην Παχιά Άμμο. Είναι μια ωραία αμμουδιά που κλείνεται στις δυο άκρες από βράχους. Οι περισσότεροι πήγαν για μπάνιο, οι υπόλοιποι καθίσαμε στο μοναδικό κεντράκι. Φύγαμε με το Datsun πάλι, μέχρι το Ξενοδοχείο, άνετοι και ωραίοι.

Μερικά μέλη της ομάδας προτίμησαν να γνωρίσουν άλλα μέρη του νησιού, το δυσκολότερο κατόρθωμα όμως ήταν του Γιάννη Παπαπαναγιώτου. Ανέβηκε μόνος του στο Φεγγάρι. Όχι το φεγγάρι του ουρα-

νού, αλλά το Φεγγάρι της Σαμοθράκης, όπως λέγεται το βουνό Σάος. Χρειάστηκε 4 ώρες για την κορυφή (1.664 μέτρα).

Στις 8 μ.μ. συγκεντρωθήκαμε όλοι για να παίξουμε το 2ο μέρος του παιχνιδιού «Ο μυστικός μου φίλος». Γελάσαμε πολύ, γιατί τα περισσότερα γράμματα ήταν χιουμοριστικά και πνευματώδη. Το βράδυ κάναμε μαγευτική διαδρομή και στον πηγαϊμό, αλλά κυρίως στον γυρισμό από την ταβέρνα. Η ώρα ήταν 12, η φύση ήσυχη, το φεγγάρι φεγγοβολούσε και πάνω στα πανύψηλα δέντρα τα αηδονία είχαν στήσει μια συναυλία ονειρεμένη, που δεν μας έκανε καρδιά να προχωρήσουμε.

Δευτέρα, 31 Μαΐου

Θα αναχωρούσαμε στις 11.30. Άρα όλα γίνονταν χαλαρά. Πάνω στο φεριμπότ συγκεντρωθήκαμε και η Άννα μας αποκάλυψε ότι 6 εισιτήρια επιστροφής είχαν ακυρωθεί, άγνωστο πώς. Τα κινητά πήραν φωτιά και με τα πολλά βρέθηκαν 6 εισιτήρια από Θεσσαλονίκη για τις 12 τη νύχτα.

Τα γράφω έτσι απλά, σαν να ήταν ένα μικρό προβληματάκι, αλλά είμαι σίγουρη ότι, αν ήταν άλλος αρχηγός και άλλη ομάδα, θα γινόταν χαμός. Όμως η ψυχραιμία, η ευγένεια και η ηρεμία της Άννας, αλλά και η γνωριμία και η φιλία ανάμεσα στα μέλη της ομάδας δεν άφησαν να χαλάσει η διάθεσή μας.

Στην Αλεξανδρούπολη φτάσαμε στις 2 μ.μ. και

7

8

Ξεκινήσαμε για το Δέλτα του Έβρου, με σύντομη στάση στις Φέρρες. Εκεί πήραμε και τον οικο-ξεναγό **κ. Γιάννη Τσακιρίδη** που θα μας συνόδευε στον Έβρο. Είχε γνώσεις πολλές, πάθος για τη δουλειά του και ήταν γλυκύτατος. Απολαύσαμε τη βυζαντινή εκκλησία των Φερρών, την Παναγία την Κοσμοσώτεια, χτισμένη στα μέσα του 12ου αιώνα, και μετά φύγαμε για το Δέλτα, ένα από τους πιο αξιόλογους υγροβιότοπους της Ευρώπης, με περίπου 4.000 διάφορα φυτά, 3.500 ελεύθερα ζώα και 304 είδη πουλιών. Είδαμε ερωδιούς, σταχτοτσικνιάδες, πάπιες, αγκαθοκαλημάνες. Βγήκαμε από το λεωφορείο και μπήκαμε α-

νά 6 σε βάρκες (φώτο 9). Κελαηδίσματα πουλιών ακούσαμε πολλά, πουλιά όμως δεν είδαμε.

Από την εκδρομή μας στη Σαμοθράκη, θα θυμάμαι 3-4 πράγματα:

- 1) Τον αρχαιολογικό χώρο του Ιερού των Μεγάλων θεών
- 2) Τη βόλτα στον καταρράκτη του Φονιά
- 3) Τη νυχτερινή συναυλία των αηδονιών
- 4) Το έμπυχο υλικό της ομάδας. Με εντυπωσίασε το γεγονός ότι νέα παιδιά, μεσήλικες και πιο ώριμοι άνθρωποι έδεναν σε ένα τόσο αρμονικό σύνολο.

Σοφία Σαρδέλη

Φωτογραφίες Α. Κ-Μ.

9

Τι θα κερδίσετε αν γραφτείτε μέλη:

• Θα λαμβάνετε τέσσερις φορές το χρόνο το οκτασέλιδο, τετράχρωμο ε-νημερωτικό δελτίο «Οι φίλοι - Η Παρέα» με θέματα γύρω από τη φύση και το περιβάλλον.

• Θα ειδοποιείτε ταχυδρομικά για τις μηνιαίες εκδηλώσεις.

• Θα πάρετε την ταυτότητα μέλους για να μπαίνετε τόσο στο Μουσείο μας, όσο και σε άλλα της Ελλάδας.

• Θα έχετε έκπτωση στο πωλητήριο στα είδη του Μουσείου μας.

Ποιες θα είναι οι υποχρεώσεις σας:

1. Στους «Φίλους» θα γραφτείτε:

- Αν είστε ενήλικο άτομο.
- Αν συμπληρώσετε και μας στείλετε την αντίστοιχη αίτηση.
- Αν μας στείλετε 8.000 δραχ. που ισχύουν για το ημερολογιακό έτος (1/1 - 31/12).

2. Στην «Παρέα» θα γραφτείτε:

- Αν είστε 8-18 ετών.
- Αν συμπληρώσετε και μας στείλετε την αντίστοιχη αίτηση.
- Αν μας στείλετε 5.000 δραχ. που ισχύουν για το σχολικό έτος (Σεπτέμβριο - Ιούνιο).

3. Ως οικογένεια - μέλος θα γραφτείτε

- Αν συμπληρώσετε την αντίστοιχη αίτηση για οσαδήποτε μέλη της ίδιας οικογένειας (βλ. σελ. 6).
- Αν στείλετε 15.000 δραχ. που ισχύουν για το ημερολογιακό έτος.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: για τους «Φίλους» και τις «οικογένειες» οι νέες συνδρομές που παραλαμβάνονται από Σεπτέμβριο και μετά, ισχύουν και για το επόμενο έτος.

Αίτηση εγγραφής μέλους

1. Φίλοι

2. Παρέα

3. Οικογένεια

Προς το Διοικητικό Συμβούλιο του Σωματείου «Οι φίλοι του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας». Παρακαλώ να με συμπεριλάβετε ανάμεσα στα μέλη του Σωματείου «Οι φίλοι του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας».

(υπογραφή).....

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ του παραλήπτη της αλληλογραφίας.....

.....

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ (οδός αριθμός).....

(ταχ. κώδικας) ..... (περιοχή) .....

ΤΗΛΕΦΩΝΟ (πρωινές ώρες)..... FAX.....

ΕΤΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ .....ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ, ή ΣΥΖΥΓΟΥ.....

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ή ΙΔΙΟΤΗΤΑ.....

Η υποψηφιότητά μας προτείνεται από τα δύο μέλη που υπογράφουν παρακάτω:

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ..... ΥΠΟΓΡΑΦΗ .....

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ..... ΥΠΟΓΡΑΦΗ .....

ημερομηνία.....

Τα πιο κάτω συμπληρώνονται μόνο για οικογένειες

ΥΠΟΛΟΙΠΑ ΜΕΛΗ και οικογενειακή σχέση ως προς τον παραλήπτη της αλληλογραφίας:

α).....

..... έτος γέννησης .....

επάγγελμα / ιδιότητα.....

β).....

..... έτος γέννησης .....

γ).....

..... έτος γέννησης .....

δ).....

..... έτος γέννησης .....

Ιδιοκτήτης:
**«ΦΙΛΟΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ
ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ»**

Λεβίδου 13, 145 62 Κηφισιά
τηλ. 8083.289, 8015.870

Εκδότης: Άννα Κρεμέζη - Μαργαριτούλη

© Φίλοι Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

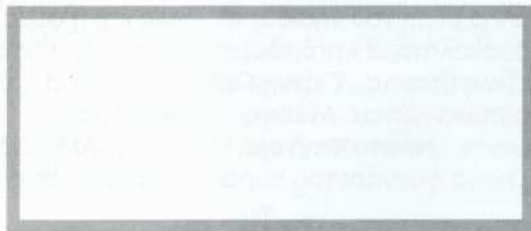
Διόρθωση κειμένων Αγγελική Βαρελλά

Στοιχειοθεσία-Σελιδοποίηση-Φίλμς Εκτύπωση

λιθογραφείο "Βιβλιοσυνεργατική ΑΕΠΕΕ"

Λ. Ηρακλείου 153 - Περισσός - τηλ. 2185756

Τμή τεύχους για τα μη μέλη των «Φίλων» ΔΡΧ.:200

η παρέα του μουσείου

Έτος ίδρύσεως 1978

Τριμηνιαία έκδοση των Φίλων του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας

Φωτό: Μαρίνα Μακρίδου - Μαλλούχου

Στρουθοκάμηλοι στην Παιανία;

Όχι, δεν βρισκόμαστε στις απέραντες σαβάνες της Αφρικής, αλλά κάπου 20 χλμ. ανατολικά της Αθήνας, σε ένα κτήμα στην Παιανία, όπου πριν από πέντε μήνες ξεκίνησε μια πτηνοτροφική μονάδα εκτροφής στρουθοκαμήλων με έξι ενήλικα ζώα.

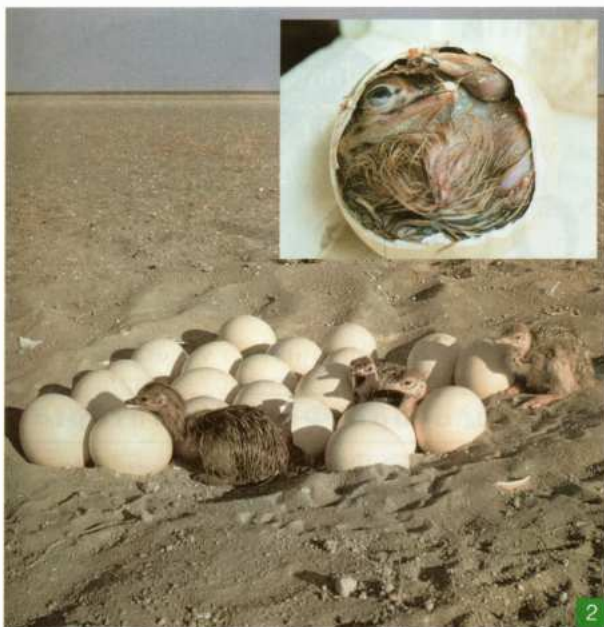
Ζουν σε περιφραγμένους χώρους ενός στρέμματος για την κάθε ομάδα που αποτελείται από έναν αρσενικό και δύο θηλυκές. Δίπλα υπάρχει στεγασμένος χώρος για τις εκκολαπτικές μηχανές και το «νηπιαγωγείο» που ήδη φιλοξενεί δύο στρουθόπουλα.

Τα αρσενικά είναι πολύ εντυπωσιακά με ύψος γύρω στα 2.50 μ. με άσπρες και μαύρες φτερούγες και ωραία μάτια με γυριστές βλεφαρίδες. Το ράμφος και τα καλάμια των ποδιών στολίζονται με ρόδινο χρώμα που δείχνει ότι έχουν φθάσει στη σεξουαλική ωριμότητα. Οι θηλυκές είναι πιο μικρόσωμες, ως 2 μ., με καφετιές φτερούγες. Από τα περίπου ογδόντα αυγά που θα γεννήσουν, θα εκκολαφθούν 25-50 στρουθόπουλα. Τα

ίδια τα αυγά, μεγάλα όσο 23 αυγά κότας, έχουν πολύ φίνα γεύση και μπορούν άμα μαγειρευτούν ομελέτα να ταΐσουν ως και δέκα άτομα. Το τσόφλι τους ανθεκτικό και γυαλιστερό σαν πορσελάνη χρησιμοποιείται στη διακόσμηση, σαν αμπαζούρ ή βάση λάμπας.

Ο ερωτικός χορός του αρσενικού είναι σωστό μπαλέτο. Ξαπλώνει στο έδαφος με ανοιγμένες διάπλατες τις μαυρόασπρες φτερούγες του και κουνάει αριστερά-δεξιά τον μακρύ λαιμό του χτυπώντας το κεφάλι του πίσω στην πλάτη. Η θηλυκιά κρεμάει κι αυτή τις φτερούγες στο έδαφος και τις κλείνει απότομα μ' ένα ξερό κλικ-κλακ, ενώ συγχρόνως ανοιγοκλείνει το ράμφος της.

Άλλη φωνή σχεδόν δεν έχουν, εκτός από τον ήχο σαν τρομπόνι που παράγει ο αρσενικός φουσκώνοντας το λαιμό του με αέρα για να δηλώσει την παρουσία του στην αγέλη. Όταν βρίσκεται σε φυσικό περιβάλλον, εκείνος κλωσσάει τα αυγά την ημέρα και η

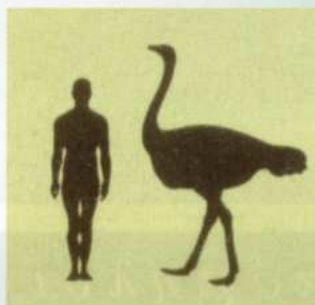

θηλυκιά τη νύχτα. Τα μικρά επίσης, φροντίζει συνήθως εκείνος και μάλιστα, όταν ζει σε αγέλη δεν κάνει διάκριση για τα μικρά άλλων οικογενειών. Είναι αξιοσημείωτο ότι μια μόνο θηλυκιά είναι η επίσημη συμβία. Εκείνης τα αυγά μπαίνουν στο κέντρο της φωλιάς με μεγαλύτερες πιθανότητες να εκκολαφθούν. Η άλλη, ή οι άλλες, μέλη του χαρεμιού, έχουν μόνο δικαίωμα να βάλουν τα αυγά τους στην περιφέρεια της φωλιάς. Η επώαση διαρκεί 42 μέρες. Η περίοδος αναπαραγωγής μπορεί να φθάσει τα 25-30 χρόνια, ενώ τα ίδια τα ζώα, με καλές συνθήκες, μπορεί να φθάσουν τα ογδόντα χρόνια, που είναι και ο μέσος όρος ζωής του ανθρώπου.

Γενικά είναι πρᾶα ζώα εκτός από την περίοδο του ζευγαρώματος που διαρκεί από την άνοιξη ως το φθινόπωρο όπου τα αρσενικά έχουν την τάση να υπερασπίζονται το χώρο τους και υπάρχει κίνδυνος να κλωτσήσουν άσχημα. Τα μακριά τους πόδια, που καταλήγουν σε δύο δάχτυλα, έχουν την σκληρότητα οπλών αλόγου και τους επιτρέπουν να τρέχουν με 50 χλμ. την ώρα, αν χρειασθεί.

Είναι ζώα πολύ ανθεκτικά και όταν περάσουν οι τρεις πρώτοι μήνες της ζωής τους, όπου η θνησιμότητα είναι ψηλή, αναπτύσσουν ένα ανοσοποιητικό σύστημα απaráμιλλο στη φύση, που τους επέτρεψε να επιβιώσουν για περισσότερο από 100 εκατομμύρια χρόνια.

Καταναλώνουν ελάχιστη τροφή ανάλογα με τον όγκο τους. Κυρίως τριφύλλι αλλά και όλες τις συνηθισμένες πτηνοτροφές, όπως καλαμπόκι, σιτάρι, βρώμη κ.λπ. Μετατρέπουν την τροφή σε βάρος γρηγορότερα από όλα τα άλλα ζώα της στεριάς. Δεν ανέχονται όμως καθόλου τοξίνες, φάρμακα ή συντηρητικά που μπορούν και να τα σκοτώσουν.

Προσαρμόζονται σε όλα τα κλίματα με αποτέλεσμα να εκτρέφονται σε όλα τα μήκη και

Σχέδια και φωτογραφίες 2-3 από το βιβλίο:
Handbook of the Birds of the World,
 Lynx Editions - SPAIN
 Φωτογράφοι: Jen & Des Bartlett/ Survival (2)
 Francesc Jutglar (3)

τα πλάτη της γης, από τις ζεστές χώρες της Αφρικής ως τη Δανία, Πολωνία και Ρωσία. Εκτρέφονται κυρίως για το νοστιμότατο κρέας τους που μοιάζει με μοσχαρίσιο αλλά είναι εξαιρετικά υγιεινό γιατί περιέχει λιγότερο λίπος και χοληστερόλη κι από το στήθος του κοτόπουλου. Το συκώτι του μας δίνει γευστικό πατέ και το δέρμα τους, ανθεκτικό και εύκολο στην κατεργασία, χρησιμοποιείται για υψηλής ποιότητας δερμάτινα είδη. Τα πανέμορφα φτερά τους ήταν ανέκαθεν περιζήτητα για τις διακοσμητικές τους ιδιότητες και τα έκαναν να κυνηγηθούν ανελέητα ώσπου ορισμένες ράτσες να εξαφανισθούν εντελώς, όπως της Μέσης Ανατολής και της Βορείου Αφρικής. Εκτός απ' αυτό τα φτερά χρησιμοποιούνται στη βιομηχανία του αυτοκινήτου και των ηλεκτρονικών για τις αντιστατικές τους ιδιότητες. Το λίπος τους χρησιμοποιείται στη βιομηχανία καλλυντικών αλλά και σαν φυσικό παυσίπονο. Ο κερατο-

ειδής χιτώννας του ματιού τους ερευνείται για μεταμοσχεύσεις και οι βλεφαρίδες για άριστης ποιότητας πινέλα ζωγραφικής. Όσο για τα κόκαλα και τα νύχια, σε μορφή σκόνης, είναι περιζήτητα στις χώρες της Ασίας σαν αφροδισιακό, αλλά και στις συνταγές της παρα-

δοσιακής φαρμακολογίας. Τέλος η κοπριά τους είναι πλούσιο όσο και άοσμο λίπασμα.

Περισσεύει ένα ράμφος.
Τι προσφέρετε;

Πέτρος Εμπεδοκλής - Μαίρη Αλευρά

♥ Δάφνη ♥

Σχέδιο της μικρής Δάφνης Εμπεδοκλή που ζει τις στρουθοκάμηλους από κοντά

Εντομοφοβία: Κληρονομική, κολλητική, ή απλά ψυχολογική «ασθένεια»;

του Σπύρου Σκαρέα,
M. Sc. Εντομολογίας

Είναι πραγματικά εντυπωσιακό το πώς διάφοροι άνθρωποι αντιδρούν τη στιγμή που αγγίζουν ή απλά κοιτούν κάποια έντομα. Οι αντιδράσεις κυμαίνονται από ενθουσιώδη θαυμασμό για μια πολύχρωμη πεταλούδα, μέχρι τον τρόμο και την απόλυτη αηδία που αισθάνονται πολλοί στη θέα μιας κατσαρίδας που ήσυχχα απολαμβάνει το γεύμα της στο συρτάρι της κουζίνας. Άραγε, εμείς οι άνθρωποι φοβόμαστε εκ φύσεως τα έντομα; Γιατί με-

ρικοί από εμάς φοβούνται τόσο πολύ και άλλοι όχι; Γιατί κάποια έντομα είναι πιο «σιχαμένα» ενώ κάποια άλλα πάντα τόσο «χαριτωμένα»; Γιατί οι μεγάλοι, και ιδιαίτερα οι γυναίκες, φοβούνται περισσότερο από ό,τι τα μικρά παιδιά;

Δουλεύοντας για ένα χρόνο στο Εντομολογικό Μουσείο «Lyman» στην πόλη Μόντρεαλ του Καναδά, είχα την ευκαιρία να καταγράψω τις αντιδράσεις των επισκεπτών του Μουσείου στη θέα των τροπικών κατσαρίδων που εκτρέφαμε για επιστημονικούς σκοπούς. Οι συγκεκριμένες κατσαρίδες δεν έμοιαζαν καθόλου με τις οικιακές, και έτσι οι πρώτες αντιδράσεις στη θέα της εκτροφής ήταν ήρεμες. «Είναι τζιτζίκια, ζουζούνια, σκαρβαίοι», φώναζαν ενθουσιασμένα τα παιδιά στην αρχή. Όταν όμως αρ-

γότερα τους ανακοίνωνα ότι πρόκειται για κατσαρίδες, επικρατούσε πανικός, τα παιδιά, και ιδιαίτερα τα κορίτσια, ένιωθαν τρομαγμένα, ενώ ακόμα και αρκετές δασκάλες δεν ήθελαν ούτε καν να βρίσκονται

Φώτο: Α. Κ-Μ

στην αίθουσα. Επομένως, το πρόβλημα είναι κυρίως ψυχολογικό και έχει να κάνει με το τι έχει ακούσει ο καθένας μας για τα έντομα και τις πρώτες εμπειρίες μαζί τους.

Τα μικρά παιδιά πολλές φορές βλέπουν τα έντομα σαν παιχνίδι και έτσι τα αντιμετωπίζουν με λιγότερο φόβο. Εάν τσιμπηθούν από μια μέλισσα, μαθαίνουν πως πρέπει να είναι προσεκτικά, ενώ οι πεταλούδες και οι χρυσόμυγες αποτελούν ένα πρώτης τάξεως διασκεδαστικό θέαμα. Αντιθέτως οι γονείς, που έχουν δυστυχώς άγνοια για την ταυτότητα του κάθε εντόμου, πιστεύουν πως τα παιδιά τους πρέπει να αποφεύγουν τα κάθε λογής «ζουζούνια», ακίνδυνα ή μη. Τα παιδιά δέχονται μια πλήρη εγκεφάλου, όπως άλλωστε υπέστησαν και οι γονείς από τους δικούς τους γονείς, και έτσι αρχίζουν να φοβούνται όλο και περισσότερο τα έντομα. Ιδιαίτερα στα κορίτσια «επιτρέπεται» να φοβούνται περισσότερο.

Άνθρωποι που έχουν μεγαλώσει στην ύπαιθρο είναι πιο εξοικειωμένοι με τα έντομα. Ξέρουν ότι, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, είναι ακίνδυνα για τον άνθρωπο και τα συναντούν σε καθημερινή βάση. Αντίθετα, οι κάτοικοι των μεγάλων αστικών κέντρων βλέπουν έντομα στα ντουλάπια της κουζίνας ή στα πιο βρώμικα μέρη του σπιτιού. Τα έντομα στις μεγαλουπόλεις αποτελούν ένα δείγμα ακαθαρσίας και πρέπει αμέσως να εξοιωνθούν.

Η εντομοφοβία είναι σε τελική ανάλυση μια καθαρά ψυχολογική «ασθένεια», που περνά και μεγαλοποιείται κυρίως από τους γονείς προς τα παιδιά. Από τα εκατομμύρια είδη εντόμων που υπάρχουν στον πλανήτη, ελάχιστα είναι αυτά που μπορούν να χαρακτηριστούν

επιβλαβή ή επικίνδυνα για τον άνθρωπο και στην πλειοψηφία των περιπτώσεων αυτών επιτίθενται μόνο όταν βρίσκονται σε άμυνα.

Να κάποιες ιδέες για να φέρουμε τους νέους πιο κοντά στη φύση και στα έντομα:

α) Πρώτα οι γονείς οι ίδιοι θα πρέπει να ενημερωθούν για την σημαντικότητα του κάθε είδους εντόμου και να προσπαθήσουν να καταστήσουν τα έντομα όσο γίνεται πιο οικεία και συμπαθή στα παιδιά.

β) Μια ωραία ιδέα θα ήταν να παρακολουθούσαν μια ζωντανή αποικία μερμηγκιών στον κήπο ή σε κάποιο αγρό.

γ) Αν βρούμε μερικές πασχαλίτσες μπορούμε να τις ακουμπήσουμε σε μια τριανταφυλλιά με μελίγκρα και να παρακολουθήσουμε το γεύμα τους και συγχρόνως μια βιολογική καταπολέμηση ασθένειας.

δ) Μια επίσκεψη σε μέλισσι και ξενάγηση από το μελισσοκόμο είναι επίσης μάθημα κοινωνικής οργάνωσης.

ε) Μια επίσκεψη την άνοιξη σε κτήμα με οπωροφόρα δέντρα, όπου αντιλαμβανόμαστε τη σχέση των εντόμων με την καρποφορία και την αναπαραγωγή των φυτών, μ' άλλα λόγια την επικοινωνία.

στ) Επίσης μια επίσκεψη σε υγρότοπο την άνοιξη, όπου μπορούμε να δούμε τη μεγάλη ποικιλία των εντόμων στην ξηρά αλλά και μέσα στο νερό.

Γενικά η ασχολία με τα έντομα είναι όχι μόνο χρήσιμη αλλά και πολύ διασκεδαστική.

Έφυγε ο Αριστείδης Πηλαβάκης

Το Δ.Σ. των Φίλων έστειλε το πιο κάτω λιγόλογο γράμμα στη σύζυγο του έχοντας την αίσθηση ότι τα λόγια είναι πάντα φτωχά σε τέτοιες στιγμές.

Αγαπητή μας κυρία Πρόεδρε,
Με πολλή θλίψη πληροφορηθήκαμε το θάνατο του συζύγου σας, ενός πραγματικά πολύ αξιόλογου και αξιαγάπητου ανθρώπου.

Το Δ.Σ. των «Φίλων» επιθυμεί να εκφράσει τη συμπαράσταση και τα ειλικρινή συλλυπητήριά του σε σας και στην υπόλοιπη οικογένεια.

Η επιθυμία που εξέφρασε ο ίδιος να γίνει η ταφή σε στενό οικογενειακό κύκλο, είναι απόλυτα σεβαστή και δείχνει πόσο διακριτικός και λεπτός άνθρωπος ήταν. Θα τον θυμόμαστε πάντα με πολλή αγάπη.

Το Διοικητικό Συμβούλιο

Στη μνήμη του Α. Πηλαβάκη τα ακόλουθα πρόσωπα έκαναν τις εξής δωρεές:

- Η κ. Μίνα Κριέζη και ο κ. Ζήνων Πηλαβάκης από 100.000 δρχ.
- Το ζεύγος Έλλης και Λένου Ζαρίφη, η κ. Σμαράγδα Βαϊράμογλου, η κ. Νόρα Ιωσηφόγλου και ο καθ. κ. Βασίλης Μακίος από 50.000 δρχ.
- Ο κ. Νικόλαος Σημαντήρης και η κ. Μαρίνα Μακρίδου, από 10.000 δρχ.

Ιδιοκτήτης:

«ΦΙΛΟΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΟΥΛΑΝΔΡΗ
ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ»

Λεβίδου 13, 145 62 Κηφισιά
τηλ. 8083.289, 8015.870

Εκδότης: Άννα Κρεμέζη - Μαργαριτούλη
© Φίλοι Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας
Διόρθωση κειμένων Αγγελική Βαρελλά
Στοιχειοθεσία-Σελιδοποίηση-Φίλμς Εκτύπωση
λιθογραφείο "Βιβλιοσυνεργατική ΑΕΠΕΕ"
Λ. Ηρακλείου 153 - Περισσός - τηλ. 2185756
Τιμή τεύχους για τα μη μέλη των «Φίλων» ΔΡΧ.:200

